

ЧАСТИЧНА ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО* *Приложете към формуляра допълнителни информация/документи	
<p>Институция: Министерство на околната среда и водите</p>	<p>Нормативен акт: <i>Закон за изменение и допълнение на Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси (ЗИД на ЗЗВВХВС), вкл. Закон за опазване на околната среда (ЗООС) Закон за управление на отпадъците (ЗУО)</i></p>
<p>За включване в законодателна/ оперативна програма на Министерския съвет за периода: <i>първото полугодие на 2018г.</i></p>	<p>Дата: <i>октомври 2017г.</i></p>
<p>Контакт за въпроси:</p> <p>Христина Филипова, държ. експерт, отдел „Комплексни разрешителни и опасни вещества“, дирекция „Опазване чистотата на въздуха и предотвратяване на замърсяването“, МОСВ hfilipova@moew.government.bg</p> <p>Елена Чобанова, държ. експерт, отдел „Комплексни разрешителни и опасни вещества“, дирекция „Опазване чистотата на въздуха и предотвратяване на замърсяването“, МОСВ etchobanova@moew.government.bg</p>	<p>Телефони:</p> <p>02/ 940 6024 02/ 940 6013</p>
<p>1 Дефиниране на проблема:</p> <p>1.1 Кратко опишете проблема и причините за неговото възникване. Посочете аргументите, които обосновават нормативната промяна.</p> <p>От 2003 г., когато живакът е признат като световен замърсител от Управителния съвет на Програмата на ООН за околна среда (UNEP), започва процес за постигане на глобално сътрудничество за намаляване вредното му въздействие. Общият проблем, обосноваващ действията на ЕС в тази област, е установеното високо ниво на експозиция на живак, включително чрез консумация на замърсена риба, което може да причини увреждане на мозъка, белите дробове, бъбреците и имунната система.</p> <p>Живакът е силно токсично вещество, което представлява глобална и сериозна заплаха за здравето на човека, включително под формата на метилживак в риби и морски храни, екосистемите и дивата флора и фауна. Основният проблем за гражданите на ЕС е свързан с трансграничния характер на замърсяването с живак. Между 40 и 80% от общото отлагане на живак в Европейският съюз (ЕС) е с произход извън него. Поради това е налице основание за предприемане на задължителни действия на местно, регионално, национално и международно равнище.</p> <p>Повечето емисии на живак и свързаните с тях рискове от експозиция са в резултат от антропогенна дейност, като първичен добив и преработка на живак, употреба на живак в продукти и промишлени процеси, ръчен и дребномащабен добив и преработка на злато, изгаряне на въглища и управление на отпадъци от живак. Емисиите на живак могат да преминават през въздуха и водата и да изминат хиляди километри от източника</p>	

си. Ако не бъде правилно обезвреждан, производеният, използваният или изхвърленият живак замърсява околната среда и се концентрира главно в риби, които могат да се консумират от хора. Освен това, значителни количества достигат до околната среда като непреднамерени емисии, напр. чрез изгарянето на изкопаеми горива и биомаса.

1.2 Опишете какви са проблемите в прилагането на съществуващото законодателство или възникналите обстоятелства, които налагат приемането на ново законодателство.

Европейският съюз вече е предприел действия на своята територия за намаляване на употребата на живак, чрез съществуващото европейско и национално законодателство относно живака (Регламент REACH, Директива RoHS, Директивата за батериите и акумулаторите и др.), като общите цели са в съответствие със „Стратегията на Общността относно живака“. Независимо от това, глобалният характер на проблема с живака означава, че ЕС не може единствено със собствени усилия да осигури достатъчна защита на своите граждани, тъй като експозицията на живак се дължи до голяма степен на емисии с произход от други части на света. Ето защо ЕС, в т.ч. и България активно подкрепиха международните преговори за постигането на глобално споразумение относно живака и подписаха Конвенция Минамата относно живака (в сила от 16 август 2017г.).

Разпоредбите в Конвенция Минамата са задължителни и определят минималните действия, необходими за изпълнение на целите – постигане на високо ниво на защита на здравето на човека и на околната среда от антропогенни емисии и изпускания на живак и живачни съединения. Конвенция Минамата позволява на страните да предприемат допълнителни по-строги мерки, които са в съответствие с националните разпоредби, за справяне с живака.

България ратифицира Конвенция Минамата относно живака със закон, приет от 43-то НС на 02.09.2016г. (ДВ, бр.71 от 13.09.2016г.).

По-голямата част от разпоредбите на Конвенция Минамата вече са въведени в законодателството на ЕС. Произтичащите от Конвенцията задължения, които все още не са въведени в законодателството на ЕС, се обединяват в нов, приложен от 1 януари 2018 година, *Регламент (ЕС) 2017/852 на Европейския Парламент и на Съвета от 17 май 2017г. относно живака и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1102/2008 относно забраната за износ на метален живак и някои живачни съединения и смеси и безопасното съхранение на метален живак.*

Общата цел на новия Регламент е да се даде възможност за значително намаляване на глобалното замърсяване с живак чрез действия, допълващи усилията на ЕС. Тази цел е определена като приоритет след прегледа на стратегията на ЕС относно живака през 2010г.

Конкретната цел на новия Регламент е да обхване съществуващите регулаторни пропуски в законодателството на ЕС, установени в доклада за оценка на въздействието на Европейската комисия, и решаването им по ефективен и ефикасен начин чрез адаптиране на достиженията на правото на ЕС в изброените по-долу области:

- Ограничения по отношение вноса на живак и смеси на живака;
- Забрана на износа на някои продукти с добавен живак;
- Употребата на живак в някои производствени процеси;
- Нови видове употреба на живак в продукти и производствени процеси;
- Употребата на живак в ръчен и дребномащабен добив на злато;
- Ограничения в употребата на живак в дентална амалгама.

С цел въвеждане на задължителните мерки за прилагане на *Регламент (ЕС) 2017/852 относно живака*, е разработен проект за *Закон за изменение и допълнение на Закона за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси.*

В допълнение в Преходни и Заключителни разпоредби на този законопроект са предвидени изменения в *Закона за опазване на околната среда (ЗООС)* и *Закона за управление на отпадъците (ЗУО)*.

Измененията в *Закона за опазване на околната среда (ЗООС)* са необходими с цел отмяна на мерките за прилагане на *Регламент (ЕО) № 1102/2008 относно забраната за износ на метален живак и някои живачни съединения и смеси и безопасното съхранение на метален живак*, който се отменя, считано от 1 януари 2018г. Това налага разпоредбите по прилагането му в раздел VIII на ЗООС, да се отменят.

Измененията в *Закона за управление на отпадъците (ЗУО)* са необходими с цел въвеждане на санкции, свързани с нарушаване на разпоредбите за управлението на отпадъци от живак.

1.3 Посочете дали са извършени последващи оценки на нормативния акт или анализи за изпълнението на политиката и какви са резултатите от тях.

Не е извършен анализ относно подлежащите на промяна закони и/или подзаконни нормативни актове, свързани със здравните аспекти от употребата на живак и живачни съединения, както за въвеждането на мерки за денталната амалгама и употребата на сепаратори в денталните практики, които следва да осигуряват събирането и предаването на отпадъците от живак, в съответствие с доброто управление на отпадъците и препятстване изпускането на живак в околната среда. Този анализ следва да бъде извършен в рамките на изменението и допълнението на законодателството, свързано с опазване на човешкото здраве, което е от компетенциите на Министерство на здравеопазването.

2. Цели:

Посочете целите, които си поставя нормативната промяна, по конкретен и измерим начин и график (ако е приложимо) за тяхното постигане. Съответстват ли целите на действащата стратегическа рамка?

Целта на предложения законопроект е въвеждане на мерки за прилагане на *Регламент (ЕС) 2017/852 на Европейския Парламент и на Съвета от 17 май 2017г. относно живака и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1102/2008*. Със законопроекта:

- се определят контролните правомощия на министъра на околната среда и водите във връзка с прилагането на Регламент (ЕС) 2017/852, с изключение на мерките за прилагане на разпоредбите, свързани с опазване на човешкото здраве от въздействието на живак, живачни съединения и смеси на живака;

- се въвеждат мерки и условия относно ограничения по отношение вноса на живак и смеси на живака; забрана на износа на някои продукти с добавен живак; употребата на живак в някои производствени процеси; нови видове употреба на живак в продукти и производствени процеси и употребата на живак в ръчен и дребномащабен добив на злато.

Необходимите мерки за прилагане на разпоредбите, свързани с опазване на човешкото здраве от въздействието на живак, живачни съединения и смеси на живака, включително мерките свързани с денталната амалгама и употребата на сепаратори в денталните практики, съгласно чл.10 от Регламент (ЕС) № 2017/852, ще бъдат въведени от Министерство на здравеопазването.

Подробно описание на мерките за постигане на целите на нормативната промяна е направено в т. 4. **Варианти на действие. Вариант 1.**

Очаквани резултати от прилагането на Регламента – въвеждане на мерки (административни и контролни) с цел постигане на високо ниво на защита на здравето на човека и на околната среда от антропогенни емисии и изпускания на живак и живачни съединения.

3. Идентифициране на заинтересованите страни:

Посочете всички потенциални засегнати и заинтересовани страни, върху които предложението ще окаже пряко или косвено въздействие (бизнес в дадена област/всички предприемачи, неправителствени организации, граждани/техни представители, държавни органи, др.)

- *Засегната общественост:* Живакът представлява проблем от световно значение поради пренасянето му по въздуха на далечни разстояния, устойчивото му присъствие в околната среда след въвеждането му чрез антропогенната дейност, способността за биологично натрупване в екосистеми и съществените му отрицателни въздействия върху човешкото здраве и околната среда. Въздействието на живака може да бъде в резултат на емисии с антропогенен произход и изпускане на живак и живачни съединения (производствени процеси, в които се използва живак и производство на продукти с добавен живак).

- *Икономическите оператори:* предимно вносители и износители на живак, живачни съединения и смеси на живака и/или продукти с добавен живак; производители на продукти с добавен живак; оператори, използващи живак и такива, осъществяващи дейности с отпадъци от живак.

Живакът се използва в няколко сектора: в денталната медицина, в производството на продукти – за калибриране на уреди и апарати, като референтен стандарт, осветителни тела, батерии, електронни и неелектронни измервателни уреди, продукти за гражданска защита и военни цели (производство на боеприпаси) и други. Разрешава се вносът на живак и смеси на живака, изброени в приложение I на Регламент (ЕС) 2017/852, за употреба разрешена в страната, когато държавата вносител е дала писмено съгласие за такъв внос. Вносителите следва да удостоверят, че вносения живак не е от неразрешен източник.

Съгласно изискванията на чл.8 от Регламент (ЕС) 2017/852 се предвижда забрана за употребата на живак в нови продукти и процеси, освен ако операторите не получат разрешение от Европейската комисия. За целта те трябва да докажат, че съответния продукт или процес ще доведат до значителни ползи за околната среда или човешкото здраве, като се ангажират да предоставят на компетентните органи оценка на рисковете за околната среда и здравето.

- *Компетентни и контролни органи:* Компетентен орган по прилагане на регламента е министърът на околната среда и водите, по смисъла на чл.17 на Регламент (ЕС) 2017/852, с изключение на разпоредбите свързани с опазване на човешкото здраве от живак, живачни съединения и смеси на живака, включително мерките свързани с денталната амалгама.

Контролни органи са: Регионални инспекции по околната среда и водите; Регионални здравни инспекции, Ангенция „Митници“, Изпълнителна агенция по лекарствата, Държавна агенция по метрологичен и технически надзор, Комисия за защита на потребителите и Българска агенция по безопасност на храните.

Не могат да бъдат посочени прогнозни данни за броя икономически оператори, засегнати от Регламент (ЕС) № 2017/852. Извършеното проучване през 2015 г. чрез информация от РИОСВ и Агенция „Митници“, показва, че не са осъществявани внос и износ на метален живак и неговите съединения, в периода от 2011 - 2016г. По информация от Националната агенция по приходите не са налични данни за осъществени „изпращания“ на метален живак и неговите съединения от български търговци към други държави членки. Няма издадени разрешителни от Министерство на околната среда и водите за съоръжения, предназначени за временно или постоянно съхранение на метален живак, попадащи в обхвата на чл. 3 от Регламент (ЕО) № 1102/2008 относно забраната за износ на метален живак и някои живачни съединения и смеси и безопасното съхранение на метален живак. Към момента не са извършвани дейности по рециклиране, които извличат живак за последваща употреба.

Не е възможно да бъде предвиден броя на вносители и износители на живак,

живачни съединения и смеси на живака, във връзка с дейността на икономически оператори, които биха имали намерение да получат разрешение за нов продукт с добавен живак или нов производствен процес с употреба на живак.

4. Варианти на действие:

Идентифицирайте основните регулаторни и нерегулаторни възможни варианти на действие от страна на държавата, включително и варианта „без действие“.

Вариант 0. Без действие.

Търговия с живак. В момента не съществуват ограничения за вноса на метален живак съгласно законодателството на ЕС. Конвенцията установява процедура за предварително информирано съгласие (PIC) за внос от държави, които не са страни по Конвенцията, когато такъв живак се добива от източници, които не са разрешени съгласно Конвенцията (първичен добив или излишък на живак от извеждането от експлоатация на хлор-алкални съоръжения).

В случай, че не се предприемат допълнителните задължителни мерки, свързани с търговията (внос на живак и смеси на живака) или с производството свързано с употребата на живак, държавата не би могла да изпълнява задълженията си по Конвенция Минамата – ратифицирана от България през 2016г., въведени в правото на ЕС чрез Регламент (ЕС) 2017/852. Износът на метален живак и някои живачни съединения вече е забранен съгласно съществуващото законодателство на ЕС. Забраната за износ има за цел да намали световното предлагане на живак.

Износ на някои продукти, съдържащи живак. В много части на света живакът все още се използва доста широко в продуктите. Регламентът предвижда забрана за производство, внос и износ на девет основни продуктови категории, съдържащи живак: батерии, превключватели и релета, компактни флуоресцентни лампи, линейни луминесцентни лампи, лампи с живачна пара високо налягане, пестициди, биоциди, локални антисептици и неелектронни измервателни уреди (барометри, хигрометри, манометри, термометри, сфигмоманометри и др.) след датата на поетапното спиране – края на 2018 или 2020г., както е посочено в приложение II към Регламента. Съгласно законодателството на ЕС продуктите съдържащи живак от горепосочените категории вече са регулирани с различни режими (напр. Директивата за ограничаване употребата на опасните вещества (RoHS), Директива за батериите, Регламент REACH), което прави незаконно пускането им на пазара на ЕС. С настоящия Регламент (ЕС) 2017/852 са предвидени ограничения за износ, които липсваха в правото на ЕС. Без предприемане на действия, забраната за износ от ЕС не би могла да се прилага за тези продукти, които вече са забранени за износ съгласно Конвенцията.

Използване на живак в нови продукти/процеси. Конвенцията, респективно Регламентът задължава страните да предприемат мерки за възпиране на употребата на живак в нови продукти, т.е. които все още не са пуснати на пазара и процеси, освен ако оценката на риска не покаже значителни ползи за околната среда или здравето на човека. Понастоящем в законодателството на ЕС няма разпоредба, която да отразява това задължение. Една от възможностите за това би била да се създаде задължение за операторите и държавите членки да нотифицират използването на живак в нови продукти и процеси. Това би позволило на Комисията да направи оценка, като се консултира с експертите от държавите членки за потенциални рискове и ползи, и уведомяване на секретариата на Конвенцията за включване в списъка на продуктите или процесите, забранени от Конвенцията. Липсата да мерки в тази посока ще възпрепятства забраната за употребата на живак в нови продукти и процеси.

Вариант 1. Приемане на ЗИД на ЗЗВВХВС, с който се въвеждат мерки (административни и контролни) за прилагане на задълженията, произтичащи от Регламент (ЕС) 2017/852 относно живака и за отмяна на Регламент (ЕО) №

1102/2008, свързани с управлението на живака.

Предвижда се, всяка страна да разрешава **вноса** на живак и смеси на живака от държава, която не е страна по Конвенцията и на която предоставя своето писмено съгласие, когато тази държава предостави удостоверение, че живакът не е от източници, идентифицирани като неразрешени – първичен добив или излишък от живак, получен при извеждане от експлоатация на хлор-алкални съоръжения. Компетентният национален орган следва да гарантира, че внасяния живак и смеси на живака отговарят на приложимите условия. Съответните оператори ще трябва да удостоверят, че вношения живак не е от неразрешен източник.

Забраната за **износ** на живак и определени живачни съединения, установена в *Регламент (ЕО) № 1102/2008*, се допълва за нови живачни съединения, с изключение на износа за лабораторни изследвания или лабораторен анализ, за които следва да се прилага процедурата за предварително обосновано съгласие (PIC процедура). В тази връзка се допълва съществуващата PIC процедура по реда на *Регламент (ЕС) 649/2012 относно износа и вноса на опасни химикали*.

Износът, вносът и производството на редица **продукти с добавен живак**, представляващи значителен дял от употребата, в рамките на Съюза и в световен мащаб, на живак и живачни съединения, подлежат на забрана, след определените в регламента дати. В рамките на ЕС, пускането на пазара на тези продукти вече е ограничено по реда на *Директива 2011/65/ЕС относно ограничението за употребата на определени опасни вещества в електрическото и електронното оборудване (RoHS)*.

Употребата на живак и живачни съединения в **производствените процеси** следва да се прекрати постепенно и за тази цел е необходимо да се насърчава търсенето на вещества – алтернатива на живака, с безвредни характеристики или с по-безопасни за околната среда и здравето на човека вещества.

Употребата на живак в **нови продукти и процеси** се забранява, освен ако операторите не получат разрешение от Европейската комисия. За целта те трябва да докажат, че съответния продукт или процес ще доведат до значителни ползи за околната среда или човешкото здраве. Практическото прилагане на тази условна забрана ще бъде осигурено от съответните икономически оператори (напр. вносители/производители на нови продукти с добавен живак и оператори на нови производствени процеси с използване на живак), които ще трябва да вземат решение относно възможността за разработване на нови продукти или процеси с използване на живак. Ако те предприемат такива действия, ще трябва да се ангажират да предоставят на компетентните органи оценка на рисковете за околната среда и здравето. Държавите членки ще предоставят получената информация на Комисията, която след консултации със заинтересованите страни прави преценка относно възможността за постигане на значителни ползи за околната среда и/или човешкото здраве от новият продукт или процес. На практика вероятността да бъдат разработени такива продукти и процеси се счита за ниска, макар че не може да бъде напълно изключена.

За да се гарантира, че разпоредбите на настоящия регламент **относно отпадъците** от живак се прилагат правилно, се вземат мерки за гарантиране на ефективна система за проследимост по цялата верига на управление на отпадъците от живак, при която производителите, генериращи отпадъци от живак и операторите на съоръжения, в които се съхраняват и обработват тези отпадъци, се задължават да поддържат информация като част от документирането, изисквано съгласно *Директива № 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно отпадъците. Регламент (ЕО) № 1013/2006 относно превози на отпадъци* продължава да се прилага по отношение на вноса на отпадъци от живак, по-специално - до правомощията на компетентните органи.

Що се отнася до въздействията върху околната среда, общата цел на Регламента за намаляване на предлагането и използването на живак би била постигната по-добре в

рамките на ЕС чрез прилагане на национално ниво от всяка държава членка. Неприлагането на мерките в проектозакона може да има отрицателно въздействие върху околната среда, тъй като може да доведе до увеличаване на наличността и потреблението на живак.

Социалните въздействия (например загуба на работни места) трудно могат да бъдат оценени, но се очаква да бъдат минимални, поради възможността за намиране на алтернативни заместители на живака при производството на изделия или алтернативни безживачни производствени технологии.

Като се има предвид общата цел за постигане на намаляване на замърсяването с живак, прилагането на мерки за ограничаване употребата му ще има положителен екологичен и здравен ефект.

5. Негативни въздействия:

Опишете качествено (при възможност - и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални, екологични и други негативни въздействия за всеки един от вариантите, в т.ч. разходи (негативни въздействия) за идентифицираните заинтересовани страни в резултат на предприемане на действията. Пояснете кои разходи (негативни въздействия) се очаква да бъдат второстепенни, и кои да са значителни.

Вариант 0 - Без действие:

Липса на мерки относно намаляване на въздействието на живака в резултат на емисии с антропогенен произход и изпускане на живак и живачни съединения, осъществяван внос на живак, производствени процеси, в които се използва живак, производство и употреба на продукти с добавен живак, дейности по екологосъобразно съхранение на живак и управление на отпадъци от живак.

При липса на действие ще се запазят негативните тенденции от замърсяването с живак и живачни съединения. Без рестрикции в производството на нови изделия (напр. живачни лампи) положително въздействие върху околната среда няма да се осъществи. Ще се запази тенденцията свързана с емисиите/изпусканията от производството и изхвърлянето на отпадъци, което би довело до отрицателно въздействие върху околната среда, което би било в противоречие с общата цел.

Особено уязвими от експозицията на живак в околната среда и от там в хранителната верига са определени групи (малки деца, жени в детеродна възраст и ембриони). Нивото на експозиция може да варира в голяма степен в зависимост от хранителните навици, нивата на замърсяване и консумираните видове риба. Поради критичния ефект от експозицията на метилживак върху мозъка на ембриона, експозицията на бременни жени е от голямо значение. Проектът DEMOCOPHES анализира нивата на експозиция въз основа на концентрациите на живак в косата на жените в репродуктивна възраст в различните страни. Установено е, че части от европейското население превишават допустимото ниво (0,58 µg/g коса). Процентът на населението, превишаващо това ниво, се различава между 17-те участващи европейски държави, като някои от тях проявяват повече от 0,58 µg/g коса при повече от 50% от населението, докато в други по-малко от 5% от населението превишава толерираното ниво.

Невъзможността за изпълнение на административни и контролни функции по прилагането на Регламента, както и налагане на санкции при неизпълнение на изискванията посочени в него ще се отрази върху постигане на целите му.

Вариант 1:

Икономическите оператори засегнати от разпоредбите на Регламента са предимно вносители и износители на продукти, съдържащи живак и/или живачни съединения; производители на продукти, съдържащи живак; отрасли, които използват живак, преработват или рециклират отпадъци от живак. Живакът все още се използва в

няколко сектора, като употреба на зъбни амалгами, на лампи, батерии, измервателна апаратура, превключватели и релета, химикали и т.н.

Използването на живака постепенно се преустановява в голяма част от предишните употреби в търговски продукти и производствени процеси. Вероятността нови търговски продукти и производствени процеси, свързани с живака, да достигнат значителен пазарен дял, се счита за много ниска, но възможността не може да бъде изцяло изключена. Условно ограничение би било ефективно средство за обезсърчаване на подобни приложения.

Въвеждането на изисквания за издаване на разрешение би наложило нови бариери по отношение на разходите за пускане на нови продукти и процеси на пазара и ще осигури допълнителна защита срещу въздействието върху здравето и околната среда от използването на живак при обстоятелства, при които няма значителни социални ползи. Такива изисквания биха възпирали новите употреби на живака и не биха наложили значителни преки разходи за бизнеса, ако не са разработени нови продукти (т.е. няма необходимост от искания за разрешение).

В случаите на настоящи употреби на живак, икономическите оператори следва да проучват и разработват подходящи алтернативни безживачни технологии или алтернативни вещества, което е свързано с финансови разходи за научно-изследователска дейност.

Във връзка с гореизложеното се очаква нарастване на административната тежест за компетентния орган и финансова тежест за икономическите оператори.

Очакваните дейности за **икономическите оператори** са:

- Подаване на формуляри за предоставяне или отказ на писмено съгласие за внос на живак и смеси на живака за разрешени употреби;
- Подаване на уведомления и информация по чл.8, параграф 3 от регламента за издаване на становище от Експертния съвет за оценка на приоритетни вещества към МОСВ и последващо разрешаване от Европейската комисия на нов продукт с добавен живак или нов производствен процес.

Очакваните дейности за **компетентния орган** са свързани с:

- Обработване на постъпили уведомления за износ на живак и живачни съединения, за които се прилагат изключения от забраната за износ;
- Оценка на формулярите за предоставяне или отказ на писмено съгласие за внос и придружаващата информация, съгласно чл.4, параграф 1 от регламента, с цел разрешаване на вноса на живак и смеси на живака за разрешени употреби;
- Издаване на становища от Експертния съвет за оценка на приоритетни вещества към МОСВ по документацията подадена от икономическите оператори, които възнамеряват да пускат на пазара нов продукт с добавен живак или нов производствен процес, относно изпълнението на критериите по чл.8, параграф 6 от регламента, за последващо разрешаване от Европейската комисия на нов продукт с добавен живак или нов производствен процес.

Очакваните дейности за **контролните органи** са свързани с осъществяване на контрол на забраните и ограниченията, въведени с настоящия законопроект, свързани с намаляване на въздействието на живака в резултат на емисии с антропогенен произход и изпускане на живак и живачни съединения, осъществяван внос на живак, производствени процеси, в които се използва живак, производство и употреба на продукти с добавен живак, дейности по екологосъобразно съхранение на живак и живачни съединения.

6. Положителни въздействия:

Опишете качествено (при възможност - и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални, екологични и други ползи за идентифицираните заинтересовани страни за всеки един от вариантите в резултат на предприемане на действията. Посочете как очакваните ползи кореспондират с формулираните цели.

Вариант 0 - Без действие

Не се създава допълнителна административна тежест поради необходимостта от въвеждане на нови регулаторни дейности (*разрешаване вноса на живак, живачни смеси и оценка приложимостта на критериите за разрешаване производството на нови продукти с добавен живак или нови процеси с употребата на живак*), както и извършване на контрол на дейностите, свързани с управлението на живака и неговите съединения и смеси.

Вариант 1

Със законопроекта ще се въведат процедури за администриране и прилагане на изисквания, свързани с управлението на живака, чиято основна цел е опазване на човешкото здраве и околната среда от емисии с антропогенен произход и изпускане на живак и живачни съединения. Очаква се въвеждането на нова процедура за предоставяне на предварително съгласие за внос на живак и смеси на живака, и за оценка приложимостта на критериите за разрешаване производството на нови продукти с добавен живак или нови процеси с употребата на живак.

Ще се осъществява адекватен контрол по изпълнение на мерките заложи в законопроекта. Установяват се правила относно санкциите, приложими при нарушаване на разпоредбите на *Регламент (ЕС) 2017/852 относно живака*.

Икономическо и социално въздействие: Намалването на употребата на живак в нови продукти или процеси може да отстрани потенциалните рискове за работещите. Съществуващите днес приложения на живак се основават на технологии, изобретени преди 50 или повече години. Понастоящем няма данни за нови продукти или процеси, при които живакът се пуска на пазара в значим мащаб. Вероятността тези продукти и процеси да се развиват се счита за ниска, но не може да бъде изключена напълно. Дейностите в областта на научноизследователската и развойната дейност обаче са изключени от обхвата на Конвенция Минамата, както и от съществуващото законодателство на ЕС, свързано с живака, поради което разработването на нови продукти и процеси все още е възможно.

Въздействие върху околната среда: Изборът на вариант 1 би могъл да доведе до практически пълно премахване на влагането на живак чрез нови употреби на живак или живачни съединения. След като се въведат задължителните ограничения в търговията, процесите и производството на изделия съдържащи живак, се очаква постепенно намаляване на съществуващата дейност по добив на живак, ограничения на емисиите от промишлени дейности, което ще окаже положително непряко въздействие върху околната среда, както в национален, така и в световен мащаб, докато допълнителните разходи за ЕС са незначителни, тъй като голяма част от дейностите на практика не съществуват на територията на ЕС или вече са регулирани.

Конвенция Минамата предвижда редица мерки, които отразяват съществуващото законодателство на ЕС относно продуктите (ограничения върху използването на живак, наложени от Директивата за батериите, Директивата за ограничението на опасните вещества, REACH и др.). Европейските компании вече са разработили продукти (напр. батерии с ниско съдържание на живак, флуоресцентни лампи), необходими за спазване на съществуващото законодателство, поради което тяхното производство няма да се нуждае от адаптиране поради ратификацията на Конвенция Минамата.

Тъй като трети държави прилагат Конвенцията, те ще прилагат подобни стандарти, каквито понастоящем са в сила в рамките на ЕС, за много промишлени дейности. Това

ще спомогне за преодоляването на потенциалните конкурентни предимства, с които се ползват дружествата в трети държави, поради по-либерални (или дори несъществуващи) екологични стандарти и вероятно отваряне на нови пазари за дружества от ЕС, специализирани в областта на екологичните технологии. Например разпоредбите на Конвенцията за емисиите на живак от определени промишлени дейности (по-специално производството на цимент, цветни метали, желязо и стомана, както и производството на енергия, използващо въглища), ще увеличат практически използването на най-добрите налични техники и най-добрите екологични практики (вече прилагани от промишлеността на ЕС) за множество промишлени съоръжения, излъчващи живак в световен мащаб. По този начин влизането в сила на Конвенцията, респ. Регламента ще подобри конкурентната позиция на компаниите от ЕС в тези сектори.

Директни въздействия върху околната среда: Генерираните ползи за околната среда са свързани с намаляване на търговията с живак и неговото използване в продукти и процеси, като по този начин се намаляват емисиите на живак в околната среда в национален, Европейски и световен мащаб. Тези ползи за околната среда обаче са само една част от косвените ползи, които ще бъдат постигнати от влизането в сила на Конвенцията и нейното прилагане от трети страни, което ще спомогне за решаването на основния проблем с живака, т.е. трансграничния транспорт на замърсяване с живак от трети страни.

Преки социални въздействия: Като се има предвид допълнителния положителен принос от налаганите мерки в сравнение с вариант 0, се очаква вариант 1 да има положително социално въздействие със създаване на работни места в сектора на отпадъците. Не се предполага да възникне загуба на работни места поради ограничаване използването на живак в продуктите и процесите, поради замената му с по-безопасни алтернативни вещества или технологии.

Използването на живак в нови продукти и процеси се забранява, за да се постигне бързо извеждане от употреба и да се приложи най-високо ниво на защита на работещите. Чрез предотвратяване използването на живак в нови продукти, процеси и съоръжения, ще се помогне да се предотврати увеличаването на търговията с живак и ще се стимулира прехода към технологии без живак.

Чрез прилагане на Регламента се постига защита на човешкото здраве и екосистемите:

- Като се обхваща целия жизнен цикъл на живака от неговия добив до екологосъобразното оползотворяване на отпадъците от живак;
- Контролират се антропогенните източници на живак и всички човешки дейности, които отделят значителни количества живак в околната среда;
- Прилагат се мерки за контрол с цел елиминиране или ограничаване във времето на продукти и процеси, които съдържат или използват живак, и междуременно се установява контрол за продуктите и процесите, които се запазват;
- Намалява търговското търсене на живак;
- Налага се безопасно и контролирано съхранение на наличните запаси от живак и на отпадъци от живак, от хлор-алкалното производство;
- Създава се ефективен контрол върху международната търговия с живак и продукти съдържащи живак;
- Насърчават се екологични решения за управление на живачните отпадъци, включително мерки за проследимост и предотвратяване навлизането на живака в

потоците от медицински и промишлени отпадъци;

- Забраняват се нови употреби на живак и се насърчава научноизследователската и развойна дейност за устойчиви, нетоксични алтернативи на продуктите и процесите.

7. Потенциални рискове:

Посочете възможните рискове от приемането на нормативната промяна, включително възникване на съдебни спорове.

- Невъзможност за изпълнение на нормативно заложените компетентни и контролни функции по управление на опасни химични вещества и смеси, в конкретния случай – прилагането на Регламента относно живака, както и налагане на санкции при неизпълнение на изискванията посочени в него.

8.1. Административната тежест за физическите и юридическите лица:

- Ще се повиши
 Ще се намали
 Няма ефект

Очаква се нарастване на административната тежест за икономическите оператори, свързана с:

- Подаване на формуляри за предоставяне или отказ на писмено съгласие за внос на живак и смеси на живака за разрешени употреби;
- Подаване на уведомления и информация по чл.8, параграф 3 от Регламента за издаване на становище от Експертния съвет за оценка на приоритетни вещества към МОСВ и последващо разрешаване от Европейската комисия на нов продукт с добавен живак или нов производствен процес.

8.2. Създават ли се нови регулаторни режими? Засягат ли се съществуващи режими и услуги?

Създават ли се нови регулаторни режими? - да

Засягат ли се съществуващи режими и услуги? - да

Разпоредбите на Регламент (ЕС) 2017/852 относно живака допълват мерките предвидени в Конвенция Минамата и в голямата си част са въведени в съществуващото европейско и национално законодателство относно живака, като общите цели са в съответствие със „Стратегията на Общността относно живака“. В ЕС и държавите членки вече са реализирани много от възможностите за намаляване употребата на живак.

Очакваните дейности за икономическите оператори са свързани с:

1. Подаване на формуляри за предоставяне или отказ на писмено съгласие за внос на живак и смеси на живака за разрешени употреби.

Мотиви: Разрешава се вносът на живак и смеси на живака, изброени в приложение I на Регламент 2017/852, за употреба разрешена в страната, когато държавата вносител е дала писмено съгласие за такъв внос. Вносителите следва да удостоверят, че внесения живак не е от неразрешен източник.

2. Подаване на уведомления и информация по чл.8, параграф 3 от регламента за издаване на становище от Експертния съвет за оценка на приоритетни вещества към МОСВ и последващо разрешаване от Европейската комисия на нов продукт с добавен живак или нов производствен процес.

Мотиви: Съгласно изискванията на чл.8 от Регламент 2017/852, се предвижда забрана за употребата на живак в нови продукти и процеси, освен ако операторите не получат разрешение от Европейската комисия. За целта те трябва да докажат, че съответният продукт или процес ще доведат до значителни ползи за околната среда или човешкото здраве, като се ангажират да предоставят на компетентните органи оценка на рисковете за околната среда и здравето. Държавите членки ще предоставят получената информация на Комисията, която след консултации със заинтересованите страни прави преценка относно възможността за постигане на значителни ползи за околната среда и/или човешкото здраве от новият продукт или процес.

Очакваните дейности за **компетентния орган** са свързани с:

1. Обработка на постъпили уведомления за износ на живак и живачни съединения, за които се прилагат изключения от забраната за износ.

Мотиви: Забраната за износ на живак и определени живачни съединения, установена в Регламент (ЕО) № 1102/2008, се допълва за нови живачни съединения, с изключение на износа за лабораторни изследвания или лабораторен анализ, за които следва да се прилага процедурата за предварително обосновано съгласие (PIC процедура). В тази връзка, се допълва съществуващата PIC процедура по реда на Регламент (ЕС) 649/2012 относно износа и вноса на опасни химикали.

2. Оценка на формуляри за предоставяне или отказ на писмено съгласие за внос и придружаващата информация, съгласно чл.4, параграф 1 от Регламента, с цел разрешаване на вноса на живак и смеси на живака за разрешени употреби.

Мотиви: Съгласно изискванията на чл.4 от Регламент 2017/852, се предвижда всяка страна да разрешава вноса на живак и смеси на живака от държава, която не е страна по Конвенцията и на която предоставя своето писмено съгласие, когато тази държава предостави удостоверение, че живакът не е от източници, идентифицирани като неразрешени – първичен добив или излишък от живак, получен при извеждане от експлоатация на хлор-алкални съоръжения. Компетентният национален орган следва да гарантира, че внасяния живак и смеси на живака отговарят на приложимите условия.

3. Издаване на становище от Експертния съвет за оценка на приоритетни вещества към МОСВ по документацията подадена от икономическите оператори, които възнамеряват да пускат на пазара нов продукт с добавен живак или нов производствен процес относно изпълнението на критериите по чл.8, параграф 6 от регламента за последващо разрешаване от Европейската комисия на нов продукт с добавен живак или нов производствен процес.

Очакваните дейности за **контролните органи** са свързани с осъществяване на контрол на забраните и ограниченията, въведени с настоящия законопроект, свързани с намаляване на въздействието на живака в резултат на емисии с антропогенен произход и изпускане на живак и живачни съединения, осъществяван внос на живак, производствени процеси, в които се използва живак, производство и употреба на продукти с добавен живак, дейности по екологосъобразно съхранение на живак и живачни съединения. Настоящите функции на определените по ЗЗВВХВС контролни органи (РИОСВ, РЗИ, ОДБХ, ДАМТН и ИАЛ) не се променят. Прилагането на съществуващата система и инструменти за надзор на пазара за продуктите, посочени в Приложение II на регламента, ще позволи настоящите органи за надзор на пазара (ДАМТН и ИАЛ) да оптимизират контрола, без необходимост от допълнителни административни разходи с цел реструктуриране и реорганизация на контрола. Измервателните уреди са обект на метрологичен контрол от ДАМТН по реда по Закона за измерванията. От друга страна, пуснатото на пазара електрическо и електронно оборудване, вкл. прибори за контрол и управление са обект на контрол от ДАМТН по реда на ЗЗВВХВС по отношение на съдържанието на опасни вещества, вкл. живак над

пределно допустимите концентрации. Това дава основание за осъществяване на контролни функции на ДАМТН по отношение на измервателните уреди, в съответствие с Регламент (ЕС) № 2017/852, поради факта, че не се разширява обхвата на контролираните продукти, а се прецизира законовото основание за осъществяване на контрол по отношение на живака. От друга страна се ограничава административната тежест за икономическите оператори от въвеждането на допълнителни контролни органи и нецелесъобразното увеличаване броя на проверките.

С цел осъществяване на контрол, в съответствие с Регламент (ЕС) № 2017/852, по отношение на ограниченията за производство на батерии и акумулатори с добавен живак, в законопроекта като контролен орган е определена Комисията за защита на потребителите, която и понастоящем осъществява контрол на тези продукти по реда на Наредбата за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори по отношение на допустимото съдържание на живак. В тази връзка контролният орган не се натоварва с допълнителни функции.

9. Създават ли се нови регистри? Не

Ако отговорът е „да“. Посочете колко и кои са те.

10. Въздействие върху микро, малки и средни предприятия (МСП):

- Актът засяга пряко МСП
- Актът не засяга МСП
- Няма ефект

Живакът се употребява най-често в денталната амалгама, която е значителен източник на замърсяване. Ето защо употребата на амалгама в денталните практики следва да бъде разрешена единствено в предварително дозирана капсулирана форма, в съответствие с разпоредбите на регламента. Предстои от 01.01.2019г. да се предвиди употребата на амалгамни сепаратори в денталните практики, в които се използва амалгама, с цел предпазване на практикуващите специалисти по дентална медицина и пациентите от експозиция на живак. Употребата на сепаратори следва да осигури събирането и предаването на отпадъците от живак, в съответствие с доброто управление на отпадъците и препятстване изпускането на живак в околната среда.

Оценката на въздействие от прилагането на Регламента по отношение на денталните практики (МСП) се очаква да бъде извършена при анализа на законодателството, свързано със здравните аспекти от употребата на живак и живачни съединения и въвеждане на мерки по прилагане на чл. 10 от регламента.

11. Проектът на нормативен акт изисква цялостна оценка на въздействието:

- Да
- Не

12. Обществени консултации:

Обобщете най-важните въпроси за неформалните обществени консултации в случай на извършване на цялостна ОВ или за обществените консултации по чл. 26 от Закона за нормативните актове; посочете индикативен график за тяхното провеждане и видовете консултациялни процедури.

Проектът на ЗИД на ЗЗВВХВС и оценката на въздействие ще бъдат публикувани в интернет за обществени консултации за 30 дни на:

- Портала за обществени консултации (<http://www.strategy.bg/PublicConsultation>) съгласно чл. 26 от ЗНА и
- интернет страницата на МОСВ (http://www5.moew.government.bg/?page_id=24755).

След приключването на обществените консултации и преди приемането, съответно издаването на нормативния акт, ще бъде публикувана справка за постъпилите предложения заедно с обосновка за неприетите предложения на Портала за обществени консултации и на интернет страницата на МОСВ.

13. Приемането на нормативния акт произтича ли от законодателството на ЕС.

Моля, посочете изискванията за законодателството на ЕС, включително информацията по т.8.1 и дали е извършена оценка на въздействието на ниво ЕС и я приложете (или връзка към източник).

Да

Не

Impact Assessment (SWD (2016) 17, SWD (2016) 14 (summary), accompanying a Commission proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on mercury, and repealing Regulation (EC) 1102/2008:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/579329/EPRS_BRI\(2016\)579329_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/579329/EPRS_BRI(2016)579329_EN.pdf)

Impact Assessment Ratification and Implementation by the EU of the Minamata Convention on Mercury (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016SC0017>).

14. Подпис на директор на дирекцията, отговорна за изработването на нормативния акт:

Име и длъжност: Иван Ангелов, директор на дирекция „Опазване чистотата на въздуха и предотвратяване на замърсяването“, МОСВ

Дата: 10.01.2018г.

Подпис: